

ЗАНЯТТЯ № 1

Тема: Синдроми наявності рідини (гідроторакс) і повітря (пневмоторакс) в плевральній порожнині, невідкладна допомога. Синдром наявності порожнини в легенях.

Актуальність теми: синдроми наявності рідини, повітря в плевральній порожнині та порожнини в легенях є проявами та ускладненнями таких розповсюджених та важких за перебігом захворювань системи органів дихання як туберкульоз, рак, абсцес легень, пневмонія тощо. Вони нерідко спостерігаються у разі патології інших органів та систем, зокрема серцево-судинної, органів сечовиділення, дифузних захворювань сполучної тканини та ін. Для своєчасного розпізнавання та успішного лікування перелічених хвороб у клініках різного профілю велике значення має вивчення майбутніми спеціалістами діагностичних ознак синдромів гідротораксу, пневмотораксу та порожнини в легенях.

Навчальні цілі заняття:

Знати:

- методи обстеження системи органів дихання;
- основні симптоми захворювань системи органів дихання, що виявляються під час розпитування та фізичних методів обстеження та механізми їх виникнення;
- план обстеження хворих з патологією органів дихання;
- діагностичне значення лабораторних та інструментальних обстежень системи органів дихання, зокрема диференціювання ексудату від трансудату;
- методику проведення та діагностичне значення плевральної пункції;
- симптоматику синдрому наявності рідини в плевральній порожнині;
- клінічні симптоми синдрому пневмотораксу;
- основні симптоми синдрому наявності порожнини в легенях;
- принципи невідкладної допомоги хворим з клапанним пневмотораксом та гідротораксом.

Вміти:

- обстежити хворого з синдромами наявності рідини, повітря в плевральній порожнині та порожнини в легенях;
- виявлені симптоми групувати в синдроми наявності рідини в плевральній порожнині, пневмотораксу та порожнини в легенях;

- інтерпретувати аналізи харкотиння хворих з наявністю порожнини в легенях та аналізи плевральної рідини.

Оволодіти:

- навичками самостійного обстеження хворих з синдромами наявності рідини, повітря в плевральній порожнині та порожнини в легенях;
- розпізнаванням синдромів синдрому наявності рідини в плевральній порожнині, пневмотораксу та порожнини в легенях;
- інтерпретацією даних лабораторного дослідження харкотиння та плевральної рідини в тематичних хворих;
- навичками розпізнавання наявності рідини, повітря в плевральній порожнині та порожнини в легенях на X-променеграмах.

3. Виховна ціль: полягає в усвідомленні студентами на прикладі такої важкої патології дихальної системи, як наявність порожнини в легенях, рідини та повітря в плевральній порожнині, впливу на організм шкідливих чинників зовнішнього середовища, шкідливих звичок, нездорового способу життя, байдужого відношення до свого здоров'я. Тема заняття використовується для переконання студентів у шкідливості куріння, а також для заохочення їх до санітарно-просвітньої роботи серед широких верств студентської молоді на цю тему.

4. Міждисциплінарна інтеграція:

Попередні дисципліни:

- нормальна анатомія;
- нормальна фізіологія;
- патологічна анатомія;
- патологічна фізіологія;
- променева діагностика;
- медична психологія.

Наступні дисципліни:

- усі клінічні дисципліни;
- соціальна медицина, економіка та організація охорони здоров'я.

Внутрішньопредметна інтеграція:

- матеріал теми використовується під час вивчення інших синдромів захворювань органів дихання, синдромів захворювань серцево-судинної

системи, синдромів захворювань печінки, синдромів захворювань органів сечовиділення, кровотворення, системних захворювань сполучної тканини.

5. Зміст теми заняття:

1. Синдром наявності рідини в плевральній порожнині.
  - 1.1. Причини накопичення рідини в плевральній порожнині.
  - 1.2. Діагностичне значення характеру плеврального випоту.
  - 1.3. Скарги хворих.
  - 1.4. Дані фізичного обстеження.
    - 1.4.1. Дані загального огляду та огляду грудної клітки.
    - 1.4.2. Зміни перкуторного звуку.
    - 1.4.3. Дані аускультатії легень.
    - 1.4.4. Покази, техніка і діагностичне значення плевральної пункції.
    - 1.4.5. Дані лабораторно-інструментальних методів досліджень.
2. Синдром наявності повітря в плевральній порожнині.
  - 2.1. Причини виникнення пневмотораксу та його види.
  - 2.2. Скарги.
  - 2.3. Дані фізичних методів обстеження.
    - 2.3.1. Дані загального огляду та огляду грудної клітки.
    - 2.3.2. Зміни перкуторного звуку, обумовлені наявністю повітря в плевральній порожнині.
      - 2.3.3. Дані аускультатії легень.
      - 2.3.4. Дані лабораторно-інструментальних методів досліджень.
      - 2.3.5. Невідкладна допомога у разі пневмотораксу.
3. Синдром наявності порожнини в легенях.
  - 3.1. Захворювання, у разі яких можливе виникнення порожнини в легенях.
  - 3.2. Скарги.
  - 3.3. Дані фізичних методів обстеження.
    - 3.3.1. Дані загального огляду та огляду грудної клітки.
    - 3.3.2. Зміни перкуторного звуку, обумовлені наявністю порожнини в легенях (з урахуванням її величини).
      - 3.3.3. Дані аускультатії легень.
      - 3.3.4. Дані лабораторно-інструментальних методів досліджень.
4. Плеврити: види, причини виникнення, клінічна картина, діагностика.

6. План та організаційна структура заняття:

Підготовчий етап (10 % часу)

1. Організація заняття.
2. Визначення навчальних цілей та їх мотивація.
3. Контроль вихідного рівня знань.

Основний етап (75 % часу)

1. Демонстрація хворих з синдромами гідротораксу, пневмотораксу та порожнини в легенях.

2. Самостійна робота студентів у палатах з тематичними хворими: розпитування, загальний та детальний огляд, огляд і пальпація грудної клітки, перкусія та аускультация легень. Студенти проводять також об'єктивне обстеження усіх інших систем.

3. Розбір результатів самостійної роботи студентів.

Студенти доповідають викладачу в присутності всієї групи анамнез та дані фізичного обстеження хворого, призначеного для курації, відзначаючи можливі причини наявної патології.

4. Ознайомлення студентів з результатами лабораторно-інструментальних обстежень хворого за даними історії хвороби.

5. Інтерпретація даних, отриманих під час обстеження хворих.
6. Розпізнавання синдромів легеневої патології у кожного хворого.

Заключний етап (15 % часу)

Контроль і корекція рівня професійних вмінь і навичок.

Контрольні питання:

1. Які основні причини виникнення синдрому наявності рідини в плевральній порожнині?
2. Основні скарги хворих за наявності рідини в плевральній порожнині.
3. Які дані пальпації, перкусії та аускультации легень за наявності рідини в плевральній порожнині?
4. Основні клінічні ознаки ексудативного плевриту.
5. Як відрізнити ексудат від трансудату?
6. Голосове тремтіння та бронхофонія при пневмотораксі.
7. Дані перкусії та аускультации за наявності повітря в плевральній порожнині.
8. Які захворювання призводять до синдрому порожнини в легенях?
9. Дані перкусії та аускультации у хворих з синдромом порожнини в легенях.

10. Які трикутники визначаються під час перкусії легень хворих на ексудативний плеврит?
11. Методика проведення плевральної пункції.
12. Про що може свідчити геморагічний характер плеврального випоту?
13. Невідкладна допомога у разі клапанного пневмотораксу.
14. Які дані X-променевого обстеження у хворих з синдромами наявності рідини чи повітря в плевральній порожнині, наявності порожнини в легенях?
15. Клінічна симптоматика сухого плевриту.
16. Особливості аналізу харкотиння у хворих з наявністю порожнини в легенях.

Підведення викладачем підсумків заняття.

Домашня самопідготовка:

1. Діагностичні критерії синдрому пневмотораксу.
2. Діагностичні критерії синдрому гідротораксу. Сухий та ексудативний плеврит.
3. Діагностичні критерії синдрому порожнини в легенях. Рак легень.
4. Замалювати в зошиті схему розташування рідини в плевральній порожнині в разі ексудату у випадку плевриту та наявності трансудату у випадку серцевої декомпенсації. Замалювати відповідні трикутники.
5. Зміни загального аналізу харкотиння за наявності абсцесу легень, туберкульозу чи пухлини легень.
6. Лабораторне дослідження плеврального випоту. Діагностичні відмінності ексудату і трансудату.
7. Плевральна пункція: покази, методика і техніка проведення, діагностичне значення.
8. Невідкладна допомога при клапанному пневмотораксі.

Література:

1. Пропедевтика внутрішньої медицини /Децик Ю.І., Яворський О.Г., Нейко Є.М. та ін.; за ред. проф. О.Г. Яворського. – 5-е вид., виправл. і допов.– К.: ВСВ «Медицина», 2018. – С. 119-120, 122-125, 134-137.
2. Пропедевтика внутрішньої медицини: підручник / Ю.І. Децик, О.Г. Яворський, Є.М. Нейко та ін.; за ред. проф. О.Г. Яворського. – 3-є вид., виправл. і допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2013. – С. 119-120, 122-125, 134-137.
3. Основи внутрішньої медицини: Пропедевтика внутрішніх хвороб /Децик Ю.І., Яворський О.Г., Нейко Є.М. та ін.; за ред. проф. О.Г. Яворського. – 2-е вид. – К.: Здоров'я, 2004. – С. 113–115, 123–125.

4. Яворський О.Г., Ющик Л.В. Пропедевтика внутрішніх хвороб у запитаннях і відповідях. К.: Здоров'я, 2003. 250–257, 337–354 пит. (дихальна система).
5. Пропедевтика внутрішніх хвороб /Децик Ю.І., Нейко Є.М., Пиріг Л.А. та ін.; за ред. проф. Ю.І. Децика. – 1-е вид. – К.: Здоров'я, 2000. – С.110–112, 118–121.
6. Яворський О.Г. Навчальний DVD-фільм «Пальпація, перкусія, аускультация». Українською й англійською мовами. – 2005.
7. Яворський О.Г. Схема історії хвороби (для студентів III курсу). – Львів, 1992. – 16 с.
8. Новосад А.Б., Буфан М.М., Короткий В.В. Навчальна історія хвороби. Методичні вказівки для студентів III курсу медичного факультету. – Львів, 2019. – 20 с.
9. Короткий В.В., Новосад А.Б. Комп'ютерні тести з пропедевтики внутрішніх хвороб. – Київ: Здоров'я, 2001. – 36-61 с.